

| Titulació                                                                                   | Tipus | Curs |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|
| Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics | OT    | 3    |
| Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics | OT    | 4    |

### **Professor/a de contacte**

Nom: Antonio Miguel Solana Solana

Correu electrònic: antoniomiguel.solana@uab.cat

### **Equip docent**

Antonio Miguel Solana Solana

### **Idiomes dels grups**

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

### **Prerequisits**

Per realitzar aquesta assignatura cal tenir un domini de català i/o castellà igual o superior al nivell B2

No n'hi ha altre tipus de requisits previs per cursar aquesta assignatura.

### **Objectius**

L'assignatura té com a objectiu estudiar, des d'un punt de vista teòric i pràctic, les desigualtats globals i les seves implicacions locals des de la perspectiva de la geografia social. El curs començarà amb una reflexió teòrica del concepte de "desigualtat" i continuarà examinant la distribució espacial de la riquesa i la pobresa i les geografies de l'exclusió i la discriminació. S'estudiaran temàtiques relacionades amb les desigualtats de gènere, classe social i ètnia, la interacció entre globalització i desenvolupament desigual, les trajectòries històriques i models espacials de desigualtat, la migració i la mobilitat humana i social, els estudis locals de segregació i desigualtat urbana i es treballaren especialment les relacions entre la desigualtat social i la desigualtat mediambiental. Es posaran exemples tant del Nord com del Sud Global.

a) Conèixer les principals aportacions teòriques i conceptuals sobre els temes relacionats amb la desigualtat i la vulnerabilitat social y ambiental, des d'una perspectiva específicament territorial i urbana. Es donarà un especial èmfasi en els factors econòmics i polítics que es troben darrere el procés de desigualtat social i territorial.

b) Diagnosticar de forma adequada i precisa els fenòmens de desigualtat territorial, vulnerabilitat social i pobresa. Tenir la capacitat per avaluar, a partir de mètodes quantitatius i qualitatius, la dimensió i les característiques del fenomen.

c) Proposar mesures d'actuació per revertir les situacions de desigualtat territorial, vulnerabilitat social i pobresa a partir d'ús adequat de polítiques territorials i socials.

## Competències

Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Analitzar les dinàmiques sociodemogràfiques, geoeconòmiques i ambientals a diferents escales territorials.
- Gestionar i aplicar dades a la resolució de problemes.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Vincular qüestions fonamentals de l'actualitat econòmica amb desenvolupaments econòmics anteriors partint dels principals elements de la història econòmica contemporània.

## Resultats d'aprenentatge

1. Examinar com els diferents processos socials, econòmics, polítics i ambientals creen i transformen els espais i les relacions socials.
2. Explicar l'estructura del món actual des d'una vessant geogràfica.
3. Gestionar i aplicar dades a la resolució de problemes.
4. Plantejar problemes sobre la desigualtat, la distribució de la població i la urbanització al món, entre d'altres.
5. Proposar projectes i accions viables que potenciïn els beneficis socials, econòmics i mediambientals.
6. Que els estudiants sàpiguen aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

## Continguts

Tema 1. Conceptualització i mesura de la desigualtat i la vulnerabilitat social

1.1. Conceptes clau: Desigualtat; Pobresa-riquesa (polarització social); Vulnerabilitat

1.2. Interseccionalitat

1.3. Mesures i indicadors de la desigualtat. Alternatives?

1.4. Justícies (social/ambiental/espacial/climàtica). El dret a la ciutat

Tema 2. L'escala global de la desigualtat territorial. Desigualtat social, desigualtat territorial: la perspectiva des de l'economia política i el desenvolupament geogràfic desigual

2.1 Evolució de la desigualtat mundial: Mirada llarga (història) i mirada curta (passat recent)

2.2 La transició de la desigualtat. Benestar i polítiques de redistribució

2.3 Polítiques neoliberals i creixement de la desigualtat social

a) Expulsió

b) Neoimperialisme

c) Deslocalització (*offshore*)

Tema 3. Canvi global, canvi ambiental: desigualtat i vulnerabilitat

3.1. Deute extern, deute ecològic i intercanvi econòmic i ecològic desigual. Imperialisme i colonialisme tòxic

3.2. Canvi global (climàtic) i desigualtat/vulnerabilitat

3.3. (Neo)extractivisme i acaparament de terres i recursos. Biopirateria

3.4. Segregació territorial urbana. Racisme ambiental

3.5. Ecologisme dels pobres i moviments alter-globalització

3.6. Justícia (sòcio)ambiental i justícia climàtica

## Activitats formatives i Metodologia

| Títol                                   | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-----------------------------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides                        |       |      |                          |
| Classes presencials                     | 40    | 1,6  | 1, 2                     |
| Tipus: Supervisades                     |       |      |                          |
| Tutories, seguiment i avaluació         | 10    | 0,4  | 3, 5                     |
| Tipus: Autònomes                        |       |      |                          |
| Estudi personal + lectures obligatòries | 60    | 2,4  | 1, 3, 4, 5, 6            |

Classes expositives del professorat.

Debats.

Lectura, ressenya i debat d'articles.

Presentacions orals.

Elaboració de treball en grup / aprenentatge basat en reptes.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

## Avaluació

## Activitats d'avaluació continuada

| Títol                                                          | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|----------------------------------------------------------------|-----|-------|------|--------------------------|
| Assaig (a partir de les lectures obligatòries) (individual)    | 15  | 8     | 0,32 | 1                        |
| Participació a l'aula                                          | 10  | 5     | 0,2  | 2, 5                     |
| Presentació oral de les diferents fases del projecte (en grup) | 15  | 6     | 0,24 | 2                        |
| Treball/projecte de curs (en grup)                             | 30  | 18    | 0,72 | 3, 4, 6                  |
| 2 exàmens parcials d'avaluació                                 | 30  | 3     | 0,12 | 2, 6                     |

### AVALUACIÓ CONTINUADA

#### Activitats avaluable

2 exàmens parcials d'avaluació (a meitat i a final de curs): 30%

Treball/projecte de curs (en grup): 30%

Presentació oral de les diferents fases del projecte (en grup): 15%

Assaig sobre les lectures obligatòries (individual): 15%

Participació a l'aula: 10%

El primer dia de classe es comentaran en detall les activitats d'avaluació. Es penjaran al Moodle i es comentaran a l'aula.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professorat informarà l'alumnat (via Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Per aprovar l'assignatura s'han de superar els dos exàmens i el treball/projecte de curs amb un mínim de 5 cadascú, per poder calcular la nota final de l'assignatura.

L'estudiant rebrà la qualificació de No evaluable sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total (AVALUACIÓ CONTINUADA) o bé lliurar totes les proves previstes (AVALUACIÓ ÚNICA). Es poden excloure, amb el vistiplau de la coordinació d'estudis i del centre, del procés de recuperació aquelles activitats que, per la seva naturalesa, es consideri que no són recuperables, sempre i quan no superin conjuntament el 50% de la qualificació final de l'assignatura i s'hagi indicat degudament a la Guia Docent.

Per participar al procés de recuperació el professor o professora responsable de l'assignatura exigirà obtingut una qualificació mínima en la mitjana de l'assignatura. Aquesta qualificació no pot superar en cap cas el 3,5.

Hi haurà una recuperació de totes aquelles proves presentades que no hagin superat el 5. La recuperació dels exàmens teòrics serà en forma d'examen. La recuperació de la resta d'activitats consistirà en refer l'evidència. Les activitats recuperades puntuaran entre 0 i 5.

Queden excloses del procés de recuperació les presentacions orals.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat (còpia, plagi, ús no autoritzat d'IA, etc.) que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin més d'una

irregularitat en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Per a aquesta assignatura, es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en [especificar, per exemple: tasques de suport, com la cerca bibliogràfica o d'informació, la correcció de textos o les traduccions ...]. L'estudiant haurà d'identificar clarament quines parts han estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions majors en casos de gravetat.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

## AVALUACIÓ ÚNICA

Constarà de 3 evidències que es realitzaran en un mateix dia:

- 1.- Examen sobre els continguts i conceptes de l'assignatura (50%)
- 2.- Un examen sobre les lectures obligatòries del curs. (25%)
- 3.- Una exposició oral (15 minuts) sobre un cas de desigualtat social/territorial/medioambiental. El professor facilitarà a l'inici de la prova el material per poder construir el cas i les preguntes orientatives que ha de resoldre l'estudiant. L'estudiant tindrà una hora per confeccionar una presentació ppt que servirà com a guia de l'exposició oral que farà a continuació. (25%)

Per aprovar l'assignatura l'estudiant ha de superar amb un mínim de 5 cadascuna de les proves.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per l'avaluació continuada.

## Bibliografia

- Bauman, Zygmunt (2005). *Vidas desperdiciadas. La modernidad y sus parias*. Barcelona: Paidós.
- Bauman Zygmunt (2001), *La globalización (Consecuencias humanas)*. México: FCE.
- Bauman Zygmunt (2012), *Vidas desperdiciadas (La modernidad y sus parias)*. Barcelona: Paidós.
- Bauman, Zygmunt (2014), *¿La riqueza de unos pocos beneficia a todos?*. Barcelona: Paidós.
- D'Alisa; Giacomo; Demaria, Federico; Kallis Giorgios (2015), *Decrecimiento (Vocabulario para una nueva era)*. Barcelona: Icaria.
- Escalante González, Fernando (2016), *Historia mínima del neoliberalismo (Una historia económica, cultural e intelectual de nuestro mundo, de 1975 a hoy)*. México: Turner.
- Göbel, Bárbara; Góngora-Mera, Manuel; Ulloa, A. (eds) (2014). *Desigualdades socioambientales en América Latina a Göbel, Bárbara; Góngora-Mera, Manuel; Ulloa, ed.)*. Bogotá: Universidad Nacional de Colombia.
- Hay, Iain; Beaverstock, Jonathan V. (2017), *Handbook on wealth and the super-rich*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Harvey, David (2021), *Espacios del capitalismo global. Hacia una teoría del desarrollo geográfico desigual*. Madrid: Akal.

- Islam, Nazrul; Winkel, John (2017). *Climate Change and Social Inequality*. DESA Working Paper
- Jelin, Elizabeth; Motta, Renata, Costa, Sergio (2020). *Repensar las desigualdades. Cómo se producen y entrelazan las asimetrías globales (y qué hace la gente con eso)*, Buenos Aires: Siglo Veintiuno.
- Firebaugh, Glenn (2003), *The new geography of global income inequality*. Cambridge: Harvard University Press.
- Martínez Alier, Joan (2011). *El ecologismo de los pobres (Conflictos ambientales y lenguajes de valores)*. Barcelona: Icaria.
- Martínez Alier, Joan; Oliveras, Arcadi (2010). *¿Quién debe a quién? (Deudaexterna y deuda ecológica)*. Barcelona, Icaria.
- Martínez Alier, Joan (2015), "Ecología política del extractivismo y justicia socio-ambiental". *INTERdisciplina*, 3(7).
- Milanovic, Branko (2016), *A new approach for the age of globalization*. Cambridge: Harvard University Press.
- Pardo Buendía, Mercedes; Ortega, Jordi (2018). "Justicia ambiental y justicia climática: el camino lento pero sin retorno, hacia el desarrollo sostenible justo". *Barataria. Revista Castellano-Manchega de Ciencias Sociales*, (24), 83-100.
- Pearce, Fred (2013). *The landgrabbers (The new fight over who owns the earth)*. Londres: Penguin.
- Piketty, Thomas (2014), *L'economia de les desigualtats*. Barcelona: Edicions 62.
- Pulido, Laura (2016). "Flint, Environmental Racism, and Racial Capitalism". *Capitalism Nature Socialism*, 5752(July).
- Roberts, J. Timmons; Parks, Bradley C. (2009). "Ecologically unequal exchange, ecological debt, and climate justice: The history and implications of three related ideas for a new social movement". *International Journal of Comparative Sociology*, 50(3-4), 385-409.
- Sassen, Saskia (2015), *Expulsiones. Brutalidad y complejidad en la economía global*. Buenos Aires: Katz.
- Secchi, Bernardo (2013). *La ciudad de los ricos y la ciudad de los pobres*. Madrid: Catarata.
- Shiva, Vandana (2001). *Biopiratería (El saqueo de la naturaleza y del conocimiento)*. Barcelona: Icaria.
- Soja, Edward W (2014). *En busca de la justicia espacial*. València: Tirant.
- Solana, Miguel; Badia, Anna; Cebollada, Àngel; Ortiz, Anna; Vera, Ana (2016). *Espacios globales y lugares próximos (Setenta conceptos para entender la organización territorial del capitalismo global)*. Barcelona: Icaria.
- Stiglitz, Joseph E.; Sen, Amartya; Fitoussi, Jean-Paul (2010), *Medir nuestras vidas. Las limitaciones del PIC como indicador de progreso*. Barcelona: RBA.
- Urry, John (2017), *Offshore (La deslocalización de la riqueza)*. Madrid: Capitán Swing.
- Wacquant, L. (2010). *Parias urbanos. Marginalidad en la ciudad a comienzos del milenio*. Buenos Aires: Manantial.

## Programari

Word, excel, powerpoint. Tècniques de representació i dissenys territorial.

## Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

| Nom                      | Grup | Idioma | Semestre            | Torn      |
|--------------------------|------|--------|---------------------|-----------|
| (PAUL) Pràctiques d'aula | 1    | Català | primer quadrimestre | matí-mixt |
| (TE) Teoria              | 1    | Català | primer quadrimestre | matí-mixt |